

PORÓWNAWCZA OCENA UŻYTKOWOŚCI MLECZNEJ F₁
MIESZAŃCÓW BYDŁA MIEJSCOWEGO CB Z HOLSZTYN-FRYZAMI
W WARUNKACH PRODUKCYJNYCH

Małgorzata Kacperska

Akademia Rolnicza w Szczecinie

Wieloletnia stagnacja w użytkowości mlecznej krajowego bydła cb była jedną z przyczyn podjęcia programu intensyfikacji produkcji mleka poprzez dolew krwi bydła rasy holsztyńsko-fryzyjskiej. O wykorzystaniu w tym programie buhajów holsztyńsko-fryzyjskich pochodzących z USA zdecydowały walory użytkowe tej odmiany. Przewyższa ona pod względem wydajności mleka wszystkie odmiany bydła cb, a także inne rasy bydła mlecznego na świecie.

Celowość krzyżowania bydła rodzimego holsztyno-fryzami wykazano w innych krajach Europy, gdzie uzyskano wzrost wydajności mlecznej zarówno w oborach o wydajności większej, jak i mniejszej, a także o wyższym i niższym poziomie żywienia.

W badaniach Hutha [4] wydajność mleczna pierwiastek mieszańców holsztyn-fryzów i rasy niemieckiej czarno-białej, w porównaniu z pierwiastkami cb była w pierwszej laktacji wyższa o 839 kg mleka. Wydajność tłuszczu w przypadku mieszańców była o 28 kg wyższa, jednak zawartość tego składnika w mleku była o 0,16% niższa. Porównywane wydajności mleka dla mieszańców i ich rówieśnic w pierwszej laktacji, w zależności od warunków utrzymania stada wykazały, że wydajność krów mieszańców F₁ utrzymywanych w warunkach optymalnych jest większa w porównaniu z wydajnością stada utrzymywanego w gorszych warunkach [8]. Interakcja ta okazała się jednak nieistotna.

Wstępne wyniki badań Grothe [3] wskazywały jednak na ujemny wpływ krzyżowania cb x HF na zawartość tłuszczu w mleku. Obniżanie się poziomu tłuszczu w mleku było proporcjonalne do wielkości dolewu krwi HF. Krajowy program doskonalenia bydła jest

już realizowany na licznych materiale (w latach 1978-1979 unasienniono nasieniem buhajów HF 160 tysięcy krów i jałowic, natomiast buhajami 1/2 HF 351 tysięcy sztuk), jednakże wzbudza wciąż liczne kontrowersje.

Reklewski [11] zaleca ostrożny i przemyślany dolew krwi HF do krajowego bydła, gdyż selekcja na wydajność mleczną prowadzi pośrednio do powiększenia kalibru i masy ciała, zwiększenia żerności, zmiany typu umięśnienia oraz obniżenie zawartości suchej masy w mleku. Zdaniem cytowanego autora, jeżeli nie stworzy się odpowiednich warunków środowiskowych, które umożliwią uzyskanie od mieszańców 1/2 i 3/4 HF wydajności 4,5 do 5 tys. kg mleka, to pogorszy się efektywność tej produkcji. Znaczne wydatki energii na potrzeby bytowe nie zostaną zrównoważone walorami produkcyjnymi.

Zdaniem Juszcza [5] wydatny wzrost wydajności mlecznej krów mieszańców pokolenia F_1 (cb x HF), w porównaniu ze stadem macierzystym krów cb, nawet przy niewielkiej obniżce procentowej zawartości tłuszczu w mleku powoduje wzrost wydajności tłuszczu od 20 do 40 kg w okresie laktacji.

W ocenie efektywności przyjętego programu doskonalenia rodzimego bydła cb znaczące miejsce winien odgrywać fakt, iż krzyżowanie zwiększa średnią indywidualną wartość użytkową zwierząt, ale obniża wartość hodowlaną najlepszych z nich, co początkowo zwiększa jednolitość rasy, lecz później hamuje postęp w jej doskonaleniu [7].

Zdaniem Czarneckiego [1] wprowadzenie odmian o dużym zapotrzebowaniu bytowym do losowych gospodarstw, przy powszechnym niedożywieniu bydła, spowoduje ogromne straty materialne. Trudno również oczekiwać poprawy wydajności mlecznej w gospodarstwach, gdzie produkcja mleka kształtuje się na poziomie około 2 700 kg mleka od krowy rocznie. Można spodziewać się nawet pogorszenia wyników, jeżeli krzyżowaniu nie będzie towarzyszyć wyraźna poprawa żywienia krów.

Krzyżowanie międzyodmianowe bowiem, zdaniem cytowanego autora, należy prowadzić wyłącznie w gospodarstwach o dobrych warunkach utrzymania. W kontekście powyższego stwierdzenia uznano w niniejszej pracy za celowe sprawdzenie, czy krzyżowanie bydła miejscowego cb x HF spowodowało w typowych warunkach produkcyjnych PGR pożądane zwiększenie wydajności mleka, tłuszczu, białka oraz procentowej zawartości tych składników.

MATERIAŁ I METODY

Badaną populację stanowiło 59 krów pierwiastek, wśród których 37 sztuk stanowiły mieszańce międzyodmianowe po trzech buhajach odmiany holsztyńsko-fryzyjskiej (HF) z populacji zakupionej w USA. Matkami pierwiastek były jałówki wyhodowane w Dolickim Kombinacie Rolnym w gospodarstwach Barnim i Wójcino. Grupę kontrolną stanowiły 22 córki krajowych buhajów cb i krów cb z obory Barnim i Wójcino. Gospodarstwa te, leżące w rejonie czarnych ziem pruskich, utrzymywały stado krów o wydajności około 3 200 kg mleka rocznie od krowy (dane za lata 1978-1979). System żywienia w stadzie był podobny do stosowanego w większości PGR, tj. żywienie grupowe z dodatkiem pasz treściwych za produkcję 12 kg mleka dziennie od krowy.

Na podstawie daty urodzenia i zbliżonego terminu pierwszego wycielenia zestawiono odpowiednie grupy metodą analogów. Do analizy wzięto wydajność mleka, białka i tłuszczu w kg oraz procentową zawartość białka i tłuszczu. Dane uzyskano z tabulogramów T-1 SYMLEK za 100, 200 i 305 dni laktacji. Obliczenia statystyczne wykonano zgodnie z zasadami przyjętymi w badaniach zootechnicznych.

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Wydajność mleka od mieszańców F_1 (cb x HF) oraz ich rówieśnic cb za 100 dni laktacji przedstawia tabela 1. W wydajności mleka za okres 100 dni laktacji mieszańce F_1 uzyskały przewagę nad rówieśnicami cb miejscowymi. Różnica, dla wydajności mleka wyniosła +167,31 kg, natomiast dla wydajności tłuszczu +5,12 kg, zaś białka +3,04 kg. W odniesieniu do cech składu mleka przeprowadzono krzyżowanie, co dało wynik ujemny. Potomstwo F_1 (cb x HF) pogorszyło wynik rówieśnic cb pod względem procentu tłuszczu o 0,10% i białka o 0,12%. Podobną różnicę stwierdzono między zawartością białka w mleku pierwiastek - mieszańców i rówieśnic.

Tabela 2 ilustruje wydajność mleka od mieszańców F_1 (cb x HF) i rówieśnic cb za okres 200 dni laktacji. Jak wynika z tabeli 2 różnice w wydajności mieszańców za 200 dni laktacji wyniosły: dla mleka +242,11 kg, dla tłuszczu +7,99 kg, dla białka +3,98 kg.

T a b e l a 1

Wydajność i skład mleka pierwiastek mieszaneń F₁ (cb x HF) oraz pierwiastek cb
(grupa kontrolna) w okresie 100 dni laktacji

Cecha	Produkt	Genotyp	Liczba krów	Średnia ($\bar{x}$)	Standardowe odchylenie (SD)	Współ- czynnik zmienności (V)	Różnica w stosunku do grupy kontrolnej
	mleko	cb x HF	37	1589,49	187,04	11,77	+167,31
		cb	22	1422,18	269,11	18,92	
Wydajność (kg)	tłuszcz	cb x HF	37	59,79	9,46	15,83	+5,12
		cb	22	54,67	9,88	18,07	
	białko	cb x HF	37	45,53	5,73	12,58	+3,04
		cb	22	42,49	7,93	18,66	
	tłuszcz	cb x HF	37	3,76	0,38	10,19	-0,10
		cb	22	3,86	0,27	6,99	
Zawartość (%)	białko	cb x HF	37	2,87	0,17	5,92	-0,12
		cb	22	2,97	0,20	6,69	

T a b e l a 2

Wydajność i skład mleka pierwiastek mieszaneń F (cb x HF) oraz pierwiastek cb
(grupa kontrolna) w okresie 200 dni laktacji

Cecha	Produkt	Genotyp	Liczba krów	Średnia ($\bar{x}$)	Standardowe odchylenie (SD)	Współ- czynnik zmienności (V)	Różnica w stosunku do grupy kontrolnej
Wydajność (kg)	mleko	cb x HF	37	2742,11	279,27	10,18	+242,12
		cb	22	2500,11	522,30	20,89	
	tłuszcz	cb x HF	37	103,58	16,29	15,73	+7,99
		cb	22	95,59	21,55	22,54	
	białko	cb x HF	37	81,81	1,24	1,51	+3,98
		cb	22	77,83	14,40	18,50	
Zawartość (%)	tłuszcz	cb x HF	37	3,76	0,10	2,66	-0,07
		cb	22	3,83	0,31	8,09	
	białko	cb x HF	37	2,99	0,26	8,69	-0,16
		cb	22	3,15	0,17	5,39	

T a b e l a 3

Wydejność i skład mleka pierwiastek mieszańców F₁ (cb x HF) oraz pierwiastek cb (grupa kontrolna) w okresie 305 dni laktacji

Cecha	Produkt	Genotyp	Liczba krów	Średnia ($\bar{x}$)	Standardowe odchylenie (SD)	Współczynnik zmienności (V)	Różnica w stosunku do grupy kontrolnej
Wydejność (kg)	mleko	cb x HF	37	3603,84	343,32	9,52	+309,39
		cb	22	3294,45	742,37	22,53	
	tłuszcz	cb x HF	37	134,02	18,43	13,75	+7,39
		cb	22	126,63	28,38	22,41	
	białko	cb x HF	37	123,14	13,78	11,19	+10,09
		cb	22	113,05	26,42	23,37	
Zawartość (%)	tłuszcz	cb x HF	37	3,71	0,28	7,55	- 0,11
		cb	22	3,82	0,28	7,33	
	białko	cb x HF	37	3,42	0,19	5,55	- 0,01
		cb	22	3,43	0,22	6,41	

W okresie 200 dni laktacji ponownie zaobserwowano negatywny efekt krzyżowania w odniesieniu do składu mleka.

Wydajność mleka od mieszańców F_1 (cb x HF) i rówieśnic cb za 305 dni laktacji charakteryzuje tabela 3. Zaobserwowano tu przewagę mieszańców F_1 w odniesieniu do wydajności mleka, tłuszczu i białka, kolejno o: 309,39 kg; 7,39 kg i 10,09 kg. Pierwiastki mieszańce F_1 pogorszyły wynik rówieśnic pod względem składu mleka o 0,11%, tłuszczu i o 0,01% białka.

Reasumując uzyskane wyniki badań należy stwierdzić, że bydło holsztyńsko-fryzyjskie poprawiło wydajność mleka. Wprawdzie stwierdzone wydajności mieszańców były niższe od podawanych w literaturze [1, 2, 6], lecz zgodne z poglądem Kräusslicha [8], że mieszańce przewyższają wydajnością czysto rasowe rodzime bydło cb. Fakt ten może być związany z niższą wydajnością ocenianego stada. Wielu autorów uznaje bowiem 4 000 kg mleka za optimum użytkowości mleczej populacji krajowej krów. Stwierdzono również pogorszenie się składu mleka od mieszańców, co było zgodne z wynikami wielu autorów [1, 4, 5, 9, 10].

Z porównania wydajności krów pierwiastek krajowego bydła cb i mieszańców tej odmiany z holsztyno-fryzami wynikają następujące wnioski:

1) w podobnych warunkach środowiskowych wydajność mleka oraz tłuszczu i białka od mieszańców F_1 (cb x HF), była wyższa w porównaniu z miejscowymi rówieśnicami cb w okresie 100, 200 i 305 dni laktacji;

2) stwierdzono negatywny wpływ buhajów holsztyńsko-fryzyjskich na zawartość w mleku białka i tłuszczu w okresie 100, 200 i 305 dni laktacji.

LITERATURA

1. Czarnecki E.: Prz. Hod., 11, 5-6, 1980.
2. Farzaliev S.: Životnovodstvo, 1, 37-40, 1977.
3. Grothe P.: Tierzüchter, 1, 17-18, 1974.
4. Huth F.: Tierzüchter, 14, 400-401, 1972.
5. Juszcak J.: Nowe Rol., 12, 17-19, 1978.
6. Kaczmarek A., Apolinarski E., Rosochowicz Ł., Dorynek Z., Wołoszyński W., Klandel T., Jęczmyk A.: Prz. Hod., 19, 12-14, 1976.
7. Karłowicz W.: Prz. Hod., 11, 3-4, 1980.
8. Kräusslich H.: Tierzüchter, 12, 513-515, 1975.
9. Pasierbski Z., Romer J., Rutkowska G.: Materiały na XLIV Zjazd Naukowy PTZ w Warszawie, 26-27, 1979.

10. Poczynajło S., Wasilewska B., Kwiatkowski J., Czarnecki E.:
Materiały na XLIV Zjazd Naukowy PTZ w Warszawie, 28-29, 1979.
11. Reklewski Z.: Prz. Hod., 19, 6-9, 1979.

М. Кацперска

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА МОЛОЧНОЙ ПРОДУКТИВНОСТИ ПОМЕСЕЙ F_1
МЕСТНОГО ЧЕРНО-ПЕСТРОГО СКОТА С ГОЛШТИНО-ФРИЗСКИМ СКОТОМ
В ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Р е з ю м е

В типичных производственных условиях сельскохозяйственного комбината Долице оценивали пригодность голштино-фризской разновидности черно-пестрого скота в совершенствовании признаков молочной продуктивности местного черно-пестрого скота.

Анализировали молочную продуктивность коров F_1 (черно-пестрых и голштино-фризских) и местных черно-пестрых коров в период 100, 200 и 305 дней лактации. Помеси поколения F_1 отличались высшей продуктивностью молока, жира и белка в сравнении с местными черно-пестрыми ровесницами. За 100 дней лактации они были лучше последних в отношении продукции молока на 11,8%, жира - на 9,4% и белка - на 7,1% за 200 дней лактации - соответственно на 9,7, 8,3 и 5,1%, а за 305 дней лактации - соответственно на 9,4, 5,8 и 8,9%. Влияние голштино-фризских быков на содержание белка и жира в молоке оказалось отрицательным.

M. Kasperska

COMPARATIVE ESTIMATION OF MILK PERFORMANCE
OF THE F_1 HYBRIDS OF INLAND BLACK-AND-WHITE CATTLE
WITH HOLSTEIN-FRIESIAN CATTLE UNDER PRODUCTION CONDITIONS

S u m m a r y

Suitability of the Holstein-Friesian variety of the black-and-white cattle for improvement of milk performance of the inland black-and-white cattle was estimated under production conditions of the agricultural enterprise Dolice.

The milk performance of F_1 cows (black-and-white x HF) and inland black-and-white cows in the period of 100, 200 and 305 days of lactation was analyzed. The crosses of F_1 generation distinguished themselves with higher production of milk, fat and protein in relation to their inland contemporaries. For 100 days of lactation they were better than the latter by 11.8% in milk, 9.4% in fat and 7.1% in protein production, for 200 days of lactation - by 9.7, 8.3 and 5.1% and for 305 days of lactation - by 9.4, 5.8 and 8.9%, respectively. The influence of Holstein-Friesian bulls on the content of protein and fat in milk proved to be negative.